

Benny Åsman

Artikelserie om

Klimat och kris inför Köpenhamn

Del I av III

Köpenhamn blir ett fiasko.

Snart samlas världens statsmän i Köpenhamn för att anta ett avtal som ska ersätta det avtal som antogs 1997 i Kyoto. Redan innan de förnäma herrarna och ett fåtal lika förnäma damer samlas i våra grannars huvudstad kan vi slå fast att fiaskot är garanterat.

Ett avtal kommer visserligen att antas och undertecknarna kommer att skryta ikapp om hur de tagit ansvar för vår gemensamma framtid och att ett stort steg på väg mot ett ekologiskt hållbart samhälle nu kan tas.

Därför ska det sägas redan från start att vad som beslutas i Köpenhamn kommer att vara helt oförenligt med de mål som FNs klimatpanel säger är ett minimum för att hindra allvarliga klimatologiska och därmed ekologiska kriser.

Det viktigaste riktmärket som klimatpanelen lagt fast är att den genomsnittliga temperaturökningen fram till 2100 måste begränsas till 2° C jämfört med temperaturen vid industrialismens genombrott i slutet av 1700-talet. Det målet har också EU-kommissionen gjort till sitt. I dag ligger redan temperaturen 0,7°C över vad som då rådde.

Bästa sättet att avgöra om EU, USA och andra makter inte bara gör läpparnas bekännelse till tvågradersmålet är att konkret titta på vilken energipolitik som förs och planeras.

EU har antagit målet att begränsa temperaturökningen till 2°C. Låt oss därför undersöka den politik som förs och hur pass den rimmar med målet.

EUs klimatpaket 2012-2020

Kommissionens plan för perioden 2012 till 2020 kan sammanfattas i fyra punkter.

- Utsläppen av koldioxid, CO₂, ska minskas med 20 procent innan 2020 jämfört med nivån på utsläppen 2005.
- Energieffektiviteten ska ökas med 20 procent under samma period. Det innebär att en viss mängd energi ger 20 procent större produktion.
- Innan 2020 ska 20 procent av all brukad energi komma från förnyelsebara källor varav 10 procent ska vara biobränsle i transportsektorn.
- Om det antas ett ”bra” avtal i Köpenhamn ska EU åta sig att minska utsläppen av CO₂ med 30 procent.

Hur rimmar detta med den uttalade målsättningen om maximum 2 graders temperaturökning?

Det rimmar helt enkelt inte alls. EUs klimatpaket är:

- totalt oförenlig med målet 2°C som maximal temperaturökning innan seklets slut jämfört med 1780.
- totalt oförenlig med klimatpanelens scenarion över eventuellt större klimatförändringar än väntat.
- totalt oförenlig med en hållbar ekonomisk/ekologisk utveckling i framför allt ”utvecklingsländerna”, det vill säga i fattiga länder inklusive Kina, Indien och Brasilien.

Utan profit ingen miljöpolitik

För att visa hur EUs politik är oförenlig med en verkligt effektiv kamp mot klimatförändringen måste vi titta lite närmare på de olika målsättningarna ovan.

Minska CO₂-utsläppen med 20 procent innan 2020: Eftersom den kapitalistiska ekonomin inte kan fungera utan profit och marknad är det naturligt att en grundbult i EUs politik är den redan skapade marknaden för koldioxid, en marknad där i dag 11 500 företag kan köpa och sälja utsläppsrätter. När systemet upprättades fick dessa företag ett visst antal utsläppsrätter sig tilldelade gratis. De elvatusenfemhundra nämnda företagen står för 40 procent av CO₂-utsläppen i EU. För att nå 20 procents minskning av utsläppen är det mening att antalet utsläppsrätter ska minska med 1,74 procent per år.

Men i praktiken är de 1,74 procenten utan mening och långt under vad som krävs. Redan vad som kallas den ”spontana” minskningen av förbrukningen av energi per producerad enhet leder till mindre utsläpp än den planerade minskningen av utsläppsrätterna. Under perioden 2008-2012 kan de 11 500 i EU skaffa sig extra utsläppsrätter genom så kallade CO₂-krediter. Det är utsläppsrätter som företagen erhåller gratis i utbyte mot ”miljövänliga” investeringar i utvecklingsländerna. Det beräknas att upp till en tredjedel av det ursprungliga målet på 20 procents minskning av utsläppen 2020 kan komma från CO₂-krediter företagen skaffat sig utanför EU. Vilket innebär att företagen i EU inte behöver minska sina utsläpp med ett gram CO₂ fram till 2012 och att överskottet av erhållna krediter kan föras över till perioden 2012-2020.

Nya industrisektorer och nya ”växthusgaser”, petrokemi och kemi, kommer att dras in i marknaden och ges gratis utsläppsrätter som likt tidigare säkert kommer att ligga över dessa företags behov. Resultatet blir det omvända mot vad EU säger sig eftersträva. Företagen säljer sitt överskott av utsläppsrätter på marknaden med dumping som effekt. Priset per ton CO₂ faller i stället för att öka till en nivå där det svider i skinnet för den som skitar ned.

Vid sidan av de 11 500, som svarar för 40 procent av utsläppen, finns transportsektorn, byggnadsbranschen och jordbruket som ansvarar för 60 procent av utsläppen och som inte omfattas av CO₂-marknaden. EUs uttalade mål för dessa sektorer motsvarar 10 procents lägre utsläpp 2020. Men inte mindre än 70 procent av de 10 procenten kan komma från CO₂-krediter för investeringar i utvecklingsländer.

Lägger vi ihop dessa två faktorer, 11 500 och övriga sektorer, kommer inte mindre än hälften av de 20 procenten vid horisonten 2020 att bestå av CO₂-krediter. Det vill säga att inom EU ställs det knappt några krav alls på uppoffringar från kapitalägarnas sida.

Varför det är så sammanfattas med en häpnadsväckande cynism av FNs samordnare i studien av en övergång till en ”grön modell”. Pavan Suckhdev sitter också i Deutsche Banks ledning.

Den nuvarande ekonomiska modellen har nått sin yttersta gräns både vad gäller förbättringar i levnadsvillkoren den kan erbjuda de fattiga liksom de ekologiska avtryck som vi kan tvinga

på vår planet. Men mina kunder investerar bara i projekt med vinstutsikter och det kommer inte att ändra sig.

Obama på samma linje som EU

I USA finns en klimatlag (Climate Bill) som går under namnet Waxman-Markey, som ännu måste baxas genom Kongressen. Den visar att Barack Obama nu i stort sluter upp bakom EUs linje inför Köpenhamn. I stora drag säger lagen följande:

- Utsläppen av CO₂ ska minska med 80 procent fram till 2050 jämfört med nivån 2005. Kom ihåg att FNs klimatpanel jämför med 1990 när den säger att 80 procent innan 2050 är ett nödvändigt minimum. USAs utsläpp 1990 var 5,8 miljarder ton och 7 miljarder ton 2005.
- Lagen Waxman-Markey säger att utsläppen innan 2020 ska minska med 17 procent jämfört med 2005. I media har detta presenterats och hyllats som ett stort steg framåt och att Barack Obama brutit med busheran. I själva verket är det mindre än vad USA hade varit tvungen till om det skrivit under avtalet i Kyoto.
- Lagen avser också att ge de amerikanska företagen rätt till CO₂-krediter för ”gröna” investeringar i utvecklingsländer. Dessutom kan företagen skaffa sig sådana krediter också via ”gröna” investeringar i USA, i form av så kallade koloxidsänkor som exempelvis skogsplantering. Att detta inte handlar om strukturella förändringar är ju klart eftersom den koloxid träden tar åt sig släpps ut på nytt när de avverkas och förbränns.
- Om företagen i USA fullt ut använder sig av vad Waxman-Markey tillåter behöver de inte minska sina utsläpp i USA med ett enda ton CO₂ innan 2026. Det är som synes en avgrund mellan etablissemangets hyllning av Obamas klimatpolitik och vad som konkret är på gång.

Av den här genomgången bör det stå klart att förhandlingarna i Köpenhamn bådär illa. Alla mer eller mindre finurliga metoder för att skapa marknader går ut på att den kapitalistiska ekonomins vinstbehov inte får komma i kläm av klimatpolitiken. Det är ett imperativ som leder rakt in i väggen. EUs och USAs verkliga politik, inte de fina talen inför Köpenhamn, kommer inte att kunna göra verklighet av klimatpanelens scenario på maximum 2°C temperaturökning. Den förda politiken, om den inte helt kastas om, kommer i stället enligt klimatpanelens scenarior att leda till en temperaturhöjning inom en ram på 3,2° till 4,9° Celsius. De ekonomiska och ekologiska följderna blir oberäkneliga.

Del II av III

Är grön kapitalism vår Noaks ark?

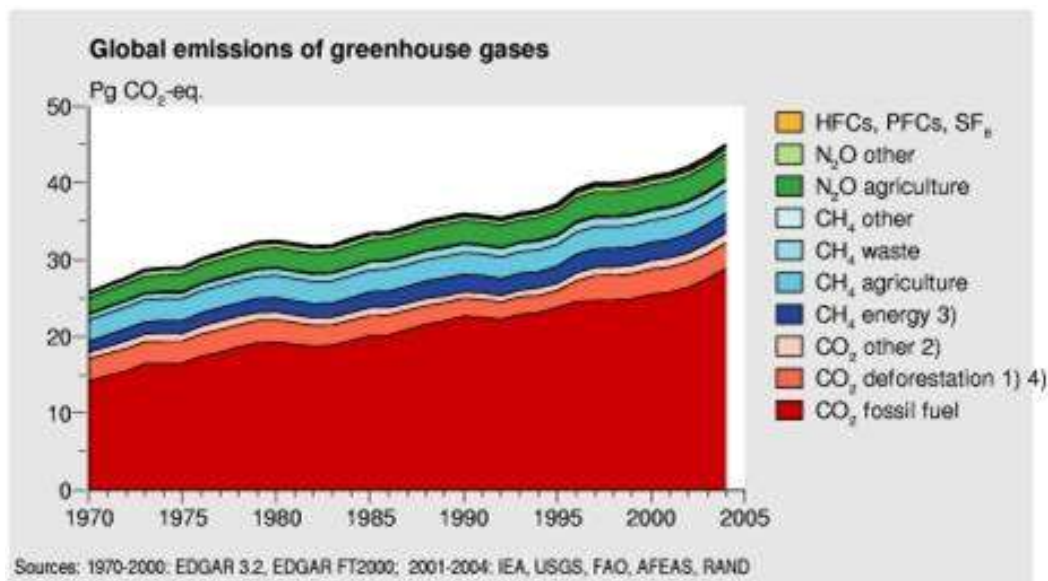
Finns det en grön kapitalism som, likt Noaks ark, kan rädda världen från klimatkatastrofer och eventuell undergång? Att ställa frågan så antyder redan svaret.

Vare sig dagens kapitalism eller en grön variant kan lösa de problem som klimatförändringen ställer mänsklichen inför. Det är den huvudtes som den här artikeln driver.

Om vi börjar med att anta att en grön kapitalism är möjlig vad skulle då dess absolut viktigaste uppgift vara? Att drastiskt sänka utsläppen av koldioxid inom en relativt kort tidsram är det självklara svaret. För annars kan den inte kallas grön. Det finns bara en effektiv väg att uppnå det målet – minska förbränningen av fossila bränslen. I diagrammet härunder ser vi källorna till alla växthusgaser omräknade till CO₂-utsläpp sedan 1970.

Det helt frapperande i diagrammet är det faktum att förbränningen av fossila bränslen i stort sett är ensamt ansvarig för den totala ökningen av utsläppen sedan 1970. Alla andra gasutsläpp är nästan konstanta. Slutsatsen är naturligtvis att målet att sänka utsläppen med minst 50 procent till 2050 är omöjligt att uppnå utan att minska konsumtionen av fossila bränslen. Det går helt enkelt inte att komma runt detta faktum.

Rent tekniskt sett reser det inga problem. Alla vetenskapliga beräkningar visar att de förnyelsebara energikällorna har en potential tiofaldigt större än alla kända fossila resurser tillsammans. Att i dagsläget 80 procent av all förbrukad energi kommer från fossila ämnen är därför rent teoretiskt inte svårt att ersätta med förnyelsebara källor.

Men det finns naturligtvis många praktiska hinder i vägen. Att gå ifrån de fossila bränslena betyder att ett nytt energisystem måste byggas, vilket inte kan förverkligas över en natt. Med dagens teknik är alla alternativ, ur den kapitalistiska marknadens synpunkt, betydligt dyrare än den fossila energin. Det krävs självfallet en övergångsperiod till ett nytt system. Under den fasen riskerar till och med CO₂-utsläppen att öka eftersom det måste till stora investeringar i ny teknik och nya anläggningar, som i sin tur kräver energi, det vill säga ökad förbrukning av fossila bränslen under övergångsfasen.

Horisont 2050

För att nå målet för CO₂-utsläppen beräknar FNs klimatpanel att energiförbrukningen i EU måste minska med 50 procent till 2050 och i USA med 75 procent. Vid första ögonkastet verkar detta löjligt orealistiskt. Men jämförelser mellan olika länder visar motsatsen. En schweizare använder exempelvis 4 ton olja (all energikonsumtion omräknad till ton olja) per år medan amerikanen använder 8 ton per år. Ingen kan påstå att levnadsstandarderna i Schweiz ligger under den amerikanska. Problemet sitter i samhällets infrastruktur och konsumtionsmönster.

Att rikta in fokus på individens slöseri av energi och materia, vilket är medias favorittema, är inte tillräckligt. Mycket kan göras för att företagen och även individen ska slösa mindre med moder jords gåvor. Men det är helt enkelt inte nog för att den drastiska minskningen av CO₂-utsläppen som är nödvändiga ska kunna realiseras inom den tidsram som försiktighetsprincipen påbjuder.

Kanske forskningens huvudfåra i klimatfrågan överdriver problemen eller har helt fel. Det vore ju angenämt. Men är den möjligheten något att bygga en politik på? Att spela rysk roulette med framtiden som insatts verkar inte klyftigt.

Slutsatsen blir till slut enkel och till synes dramatisk. Det finns inga omvägar eller tekniska under som kan uppnå de mål klimatpanelen förespråkar utan att transformeringen av materia minskar, det vill säga att den materiella produktionen minskar.

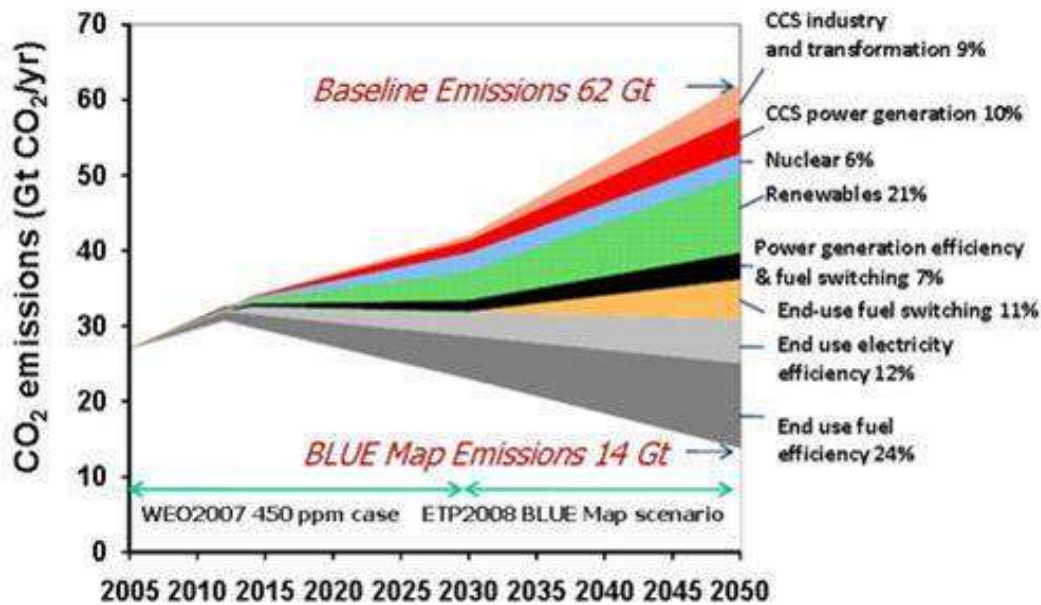
Är det ett skämt kanske du frågar dig. Minska varuproduktionen när en tredjedel av mänskligheten knappt har nog för dagen och en miljard av dem är undernärda vad är det för trams. Utropet är berättigat om vi inte tittar närmare på vad som är socialt nödvändig produktion och vad som är onödig och till och med skadlig produktion. När en risbonde i Asien utökar sin produktion ökar han också utsläppen av växthusgaser liksom bygget av en kilometer ny motorväg till ett nytt köpcentrum mitt ute på vissjan i Europa också ökar BNP och utsläppen av gaser. För den borgerliga nationalekonomin är de båda exemplen helt likvärdiga. Tillväxt som tillväxt. För klimatologerna likaså. Utsläpp som utsläpp. För att komma undan denna falska jämförbarhet måste vi se till kvalitet och inte kvantitet. Var och en kan göra en rundtur i närmaste storköp och omedelbart finna massor av helt onyttiga och absurda produkter. Produkter som inte fyller några verkliga behov och som bara kan säljas med mördande reklam och mode.

Hur många miljoner ton olja, stål och sällsynta metaller går inte bokstavligen upp i rök i krigsindustrin? Är det en nyttig produktion?

Gröna alternativ?

Mot den bakgrunden kan vi fråga hur den ”gröna kapitalismens” alternativa energikällor ser ut? Vad föreslår makthavarna som ersättning för de fossila bränslena?

Den internationella energikommissionen har gjort beräkningar för hur stora utsläppen blir 2050 vid ett business as usual scenario och hur stor del minskade utsläpp som olika förnyelsebara energikällor kan ta ansvar för. I diagrammet ovan syns att utsläppen skulle öka från nuvarande 28 gigaton CO₂ till 62 gigaton 2050 och att målet bör läggas vid 14 gigaton 2050 om scenariot max 2°C temperaturökning till 2100 ska förverkligas. I diagrammet ser vi att enligt IEA kommer koloxidlagring i sänkor och kärnkraften att spela en stor roll.

Planen är helt enkelt orealistisk, irrationell och farlig för framtida generationer.

- Att lagra koldioxid i påstått täta berggrum är kanske en metod som kan användas under övergångsfasen till ett nytt energisystem. Men det är en riskabel teknik eftersom ingen kan garantera att koldioxiden en dag inte slipper ut på grund av en jordbävning eller förskjutning i berggrunden. I planen ingår att från och med 2020 bygga 45 nya kolkraftverk per år med 500 MW kapacitet och utrustade för att samla upp verkens CO₂-utsläpp. Är det en ny kolepok som planeras?
- För att planen att kärnkraften ska svara för 6% av de minskade utsläppen ska realiseras måste det byggas 1 440 nya kärnkraftverk på 1 000 MW fram till 2050, det vill säga 32 stycken per år.
- Vid sidan av kol- och ny kärnkraft ska nya generationer av biobränslen utvecklas. Här ligger redan de stora oljebolagen i startgröparna. British Petroleum satsar miljardbelopp på framställning av biobränslen utifrån alger och bakterier. Det behöver inte sägas att genmanipulering blir stomme i en sådan verksamhet.
- Men det är inte slut på vansinnet. Planen räknar också med att tunga oljor och oljesand, eller tjärsand som det också kallas, ska exploateras med användande av teknik för CO₂-sänkor. I Kanada kan vi redan se vilka miljökatastrofer som utvinning av oljesanden leder till.

Från teori till verklighet

På skrivborden finns det en ”grön kapitalism”. Den kommer att stanna där. Det resonemang beskriver hur den skulle kunna fungera följer följande logik.

- Kostnaderna för miljöförstörelsen ska tas med i beräkningen. Det låter sympatiskt. Men en kostnad ska ha ett pris i en marknadsekonomi. Hur sätter man ett pris på en förstörd sjö? Eller vad är kostnaden för fjällripans utrotning? Och hur stora kostnader svarar det mot under en kommande 50-årsperiod?
- Priset på ett ton CO₂ ska sättas så pass högt att ”smutsiga” industrier tvingas till att minska sina utsläpp. Men i praktiken ser vi att USA och EU bromsar tvingande åtgärder för att inte sätta käppar i den ”egna” industrins profitkvarnar. I teorin är det miljöbovarna som ska betala, i praktiken erhåller de gratis utsläppsrätter som de gör stora vinster på.

- En ”grön kapitalism” innebär en omläggning till alternativa energikällor. I praktiken ser vi hur de maktavande satsar på en mix av fossila bränslen och kärnkraft.
- Teorin kräver att kostnaderna för ”utvecklingsländernas” omläggning till miljövänlig energiproduktion ska bäras av de rika länderna. I stället förs en internationell åtstramningspolitik där fattiga länders ekonomier hamnar i allt större kläm.
- Den kräver också en omfattande överföring av teknik till ”utvecklingsländerna”. Men det motsatta sker. Rika länder kapplöper för att lägga beslag på råvarukällor och odlingsbar jord i främst Afrika, men också i Asien och Latinamerika.

Kort sagt bygger idéerna om en ”grön kapitalism” på teoretiskt tänkbar ekonomisk potential medan den reellt existerande kapitalismen enbart baserar sitt handlande på vilka profiler den stenhårda konkurrensen på marknaden tillåter.

Om vi överlåter åt kapitalägarna att bestämma hur klimathotet ska mötas är det ingen grön blomstrande kapitalism som väntar oss. Se i stället fram mot en värld med allt fler ekologiska katastrofer, en kaotisk övergång till en värld där de fossila bränslena är slut och en explosion av social misär och fattigdom.

Del III av III

Ekologisk socialism är svaret.

I två artiklar har jag nu diskuterat vilken miljöpolitik EU/USA för och hur den står i skarp motsättning till de proklamerade målen inför Köpenhamn och därefter. Jag har också beskrivit hur diskussionerna förs kring ett ”grönt” alternativ i kapitalistisk regi och hur det bara kan leda till irrationella och i slutändan farliga alternativ, både ekologiskt och socialt.

I denna tredje och sista artikel i serien ska jag försöka skissera en politik som den anti-kapitalistiska rörelsen bör göra till sin och propagera för och ställa emot maktelitens planer för framtiden.

Radikala anti-kapitalistiska lösningar.

Av de två föregående artiklarna hoppas jag att följande slutsats framstår som helt logisk och nödvändig.

Utan omfattande anti-kapitalistiska åtgärder finns det ingen chans att de mål som FNs klimatpanel ställt upp kan realiseras. Vrid på det hur du vill, men så länge marknaden och vinstjakt ska bestämma vilka åtgärder som prioriteras och anses som ”möjliga” är det bara miljökatastrofer som väntar vid horisonten.

Det krävs radikala förändringar för att miljöhotet ska kunna bemötas – kort sagt det behövs en övergång till ett ekosocialistiskt samhälle.

Lenin skrev strax efter ryska revolutionen att socialismen är lika med sovjeter plus elektricitet. Redan då var det en för enkel bild även om den kunde rättfärdigas med att en enorm majoritet av befolkningen saknade elström. I dag är naturligtvis hans formel helt överspelad, eftersom vi står inför frågan hur elen produceras, av fossila bränslen eller inte.

Hos Marx hittar vi en formel som mer pekar mot vad som ska styra våra ekologiska val. I tredje delen av *Kapitalet* skriver Marx att det måste ske ett rationellt utbyte mellan människan och naturen. En fin utgångspunkt. Enda problemet blir att svara på frågan – vilken rationalitet?

Det finns minst två svar på frågan. För det första gäller det att bryta med kapitalismens köp- och slängideologi. Vi måste vårda naturen och de varor vi skapar när vi exploaterar naturens tillgångar. Mer är inte alltid bättre. För det andra bör den så kallade försiktighetsprincipen bli styrande i alla val av industriella processer och teknologiska landvinningar. Det innebär också att inta en ödmjuk inställning till vetenskapen och inte tro att vi vet allt, att vetenskapen alltid hittar lösningar.

Allt kan inte prissättas.

Det finns en rad av radikala och nödvändiga åtgärder som bör sättas upp på våra baner.

- Den materiella produktionen av varor måste minskas. Det finns massor av helt onödiga och skadliga produkter som det inte finns sociala behov av. Vem behöver vapen och bomber? Varför produceras det lyxyachter när människor svälter? Var och en kan göra sin egen lista och svaret blir alltid detsamma. Det produceras skräp och lyx därför att de som äger kapital kan tjäna pengar på det.
- När hela branscher, som krigsindustrin, läggs ned måste anställda som drabbas garanteras arbeten i och utbildning för verksamhet i sektorer med en samhällsnyttig produktion.
- Det finns ingen ekosocialism utan en total revolution av transportsystemen. Kollektiva transportmedel och närtransporter måste bli de förhärskande färdmedlen. Turistindustrins allt tätare skytteltrafik jorden över är inte ekologiskt hållbar så länge flygmotorena använder fossila bränslen. Samma sak gäller forslandet jorden över av jordbruksprodukter som inkräktar på fattiga länders möjlighet att föda sin befolkning. Komplementet till revolutionen i transportsystemen är en, åtminstone delvis, omläggning till närproduktion av matvaror.
- Alla beräkningar visar att isolering av alla existerande bostäder kan spara upp till hälften av den energi som i dag används för uppvärmning av våra hem. Här kan inga argument om att det är för dyrt accepteras. Oavsett kostnaderna är detta en långsiktig investering som måste göras. Vinstprincipen står i vägen för en sådan åtgärd. Ställ den åt sidan. Ställ samhällets och miljöns intressen i centrum.

Socialisera energi- och kreditsektorn.

- Samma argument gäller för de förnyelsebara energikällorna. Det är inte kostnaden som ska bestämma vad som produceras och hur det produceras. I dag styr den kapitalistiska vinstprincipen i sökandet efter nya energikällor. Därför prioriteras produktionen av biobränslen trots att den kräver odlingsbar mark samtidigt som forskningen i solenergi släpar efter. Det får kosta vad det kosta vill, men solenergin ska prioriteras eftersom det är den verkliga lösningen. Forskare har visat att om alla tak i söderläge inom EU betäcks med solpaneler räcker det för att täcka hela Europas elbehov. Det ska jämföras med det tyska monsterprojektet Desertec solfångare i Sahara) som kommer att kosta många miljarder euros och bara svara för 15% av EUs elbehov. Men Desertec är intressant för storkapitalet eftersom det är stordrift och ger kontroll över marknader vilket inte behöver bli fallet om alla hus förses med små produktionsenheter för solenergi.
- Det måste skapas en internationell fond för att täcka de kostnader som krävs för en anpassning av "utvecklingsländernas" utsläpp av växthusgaser. Det kräver bland annat en massiv överföring av teknologi till den offentliga sektorn i fattiga länder och ett brott med de multinationella bolagens patenträtter. Det kan komma att kosta cirka hundra miljarder euro per år. Men so what? Kapitalismen spenderar mer än tusen miljarder euro per år i militära utgifter. Varför har vi råd med det men inte en fond för de fattiga länderna?

- För att åtgärderna ovan ska bli verklighet tränger sig en oundviklig slutsats på. Energi-sektorn och kreditväsendet måste socialiseras och ställas i samhällets tjänst. Det privata profitintresset framstår som alltmer oförenligt med en socialt rättvis övergång till en ekologiskt hållbar framtid. Därför måste energisektorn och kreditväsendet liksom troligen andra stora samhällsligt viktiga industrier tas över i samhällets tjänst.

Bryt med klassarbetet.

- För att kunna tillfredställa människans grundläggande behov och samtidigt minska den materiella produktionen krävs det ett brott med idén att i en ständigt ökad produktion finns människans frigörelse från nöden. Ett brott med ”allt för produktionen” innebär ett brott med klassarbetet som det hittills sett ut. Ökad produktivitet har gett högre inkomster. Sedan några decennier vill inte Kapitalet längre dela med sig av produktivitetsökningens frukter. Det är dags att säga adjö till den formen av klassarbete från arbetarrörelsens sida också. Samhället ska producera vad som är nödvändigt och nyttigt med ett minimalt bruk av energi. I den ekvationen finns det ingen plats för profitjakt.
- Det är dags att inta en offensiv hållning i klimatkampen. Vi ska inte längre säga att det kanske går att undvika en sämre levnadsnivå i och med övergången till ett hållbart samhälle. Övergången till ett nytt energisnålt och klimatvänligt system är en nödvändighet för att vi ska kunna leva bättre.
- För att skapa ett samhälle som kan kallas ekosocialistiskt måste arbetstiden minskas kraftigt med bibehållen lön och sociala skydd bevaras och byggas ut. Då kan alla få en sysselsättning. Inte för att producera mer utan för att minska dagens stress och press på arbetsplatserna. Det förutsätter också en kraftig förändring i inkomstfördelningen. Ingen ska tjäna 100 gånger mer än andra, inte ens 10 gånger mer.

Extremism är inte radikalt.

Inför ansamlingen av tusentals människor i Köpenhamn kommer mer än en domedagsprofet sticka upp huvudet. Sedan redan en avsevärd tid tillbaka är det vissa som gjort till sitt levebröd att måla upp katastrofen med stort K på väggen. Mer än en bok har tagit sin utgångspunkt i något av de värsta scenarier som vetenskapen säger inte kan uteslutas.

Bakom finns kanske en idé att de apokalyptiska förutsägelserna ska skrämman människan till att aktivera sig i miljökampen. Men den som säger att allt redan är för sent och att katastrofen är oundviklig inspirerar bara till resignation eller eventuellt det motsatta – låt oss elda på av bara fan, det är ändå kört.

Oavsett om klimatforskarna eventuellt har helt fel eller om katastrofprofeterna har rätt är det ett faktum att de fossila bränslena kommer att ta slut inom en nära framtid. Lika bra att redan nu förbereda en övergång till ett rent, energisnålt produktionssystem. Det är anti-kapitalism. Det är verklig radikalism.